

Аналітичний департамент НРА «Рюрік» проаналізував статистичну інформацію по банківській системі України за результатами 2014 року. Проведений аналіз дозволив зробити нижченаведені висновки.

Станом на 01 січня 2015 року ліцензію Національного банку України мали 163 банківських установ (в т.ч. 51 банк з іноземним капіталом). Так, протягом 2014 року НБУ прийняв рішення про відкликання ліцензій вісімнадцяти банківських установ (в т.ч. двох у зв'язку з анексією Криму та як наслідок, неможливістю здійснювати банківський нагляд з метою регулювання). Загалом, на дату написання огляду, з початку 2014 року до 39 банківських установ було запроваджено тимчасову адміністрацію (з них по 26 банках вже було прийнято рішення про ліквідацію, в 13 працює тимчасова адміністрація).

Станом на 01 січня 2015 року структура власності активів банківської системи України була представлена наступним чином: банки з приватним українським капіталом складають близько 47%; банки з іноземним капіталом (крім російських) – 17%; банки з російським капіталом – 15%; державні банки – 22%.

За підсумками 2014 року чисті активи банківської системи України збільшились на 3,03% (38 757 млн. грн.) та станом на 01.01.2015 р. складають 1 316,85 млрд. грн. Варто зазначити, що, незважаючи на ліквідацію ряду проблемних банківських установ та значний відтік клієнтських коштів, зростання активів відбувалось внаслідок стрімкої девальвації національної валюти, що також відобразилось на суттєвому збільшенні залишків валютних активів. Станом на 01 січня 2015 року частка валютних активів в сукупних активах складала 43,73%, в той час як 01 січня 2014 року – 36,81%.

Протягом 2014 року обсяг коштів, інвестованих в цінні папери, збільшився на 22,16% (30,64 млрд. грн.), що певною мірою може обумовлено збільшенням номінальної вартості валютних ОВДП (в гривневому еквіваленті), які перебувають у власності банків внаслідок значної девальвації національної валюти. Залучення коштів від продажу ОВДП відбувається за вищою відсотковою ставкою, ніж пропонується з початку розміщення, що може свідчити про небажання потенційних покупців придбавати облігації з невисокою дохідністю. Загалом, середньозважена дохідність протягом IV кварталу складала 16,14% (12,66% протягом I кварталу).

Вихід українських банків з АР Крим, значне

зменшення обсягу клієнтської бази (особливо в Донецькій та Луганській областях), а також значний відтік строкового ресурсу з початку року вкрай негативно вплинули на ліквідність та платоспроможність банківської системи. Так, протягом 2014 року обсяг високоліквідних активів зменшився на 3,76% (6,08 млрд. грн.) та станом на 01 січня 2015 року складає 155,64 млрд. грн. Варто зауважити, що протягом грудня залишки коштів на рахунках суб'єктів господарювання в національній валюті значно зросли, що, в свою чергу, деякою мірою позитивно вплинуло залишки коштів на коррахунках банків. Однак, таке зростання залишків на рахунках юридичних осіб швидше за все не буде стабільним, а є лише наслідком акумулювання необхідного обсягу грошових коштів для придбання валюти.

Протягом 2014 року кредитна активність банківських установ була низькою, що обумовлено скороченням ресурсної бази, погіршенням кредитоспроможності позичальників та високим рівнем невизначеності щодо подальшого економічного розвитку, що, в свою чергу, змушує банківські установи більш прискіпливо відноситись до фінансового стану потенційних позичальників або й взагалі призупинити на деякий час кредитування. Загалом, збільшення обсягу клієнтського кредитного портфеля впродовж 2014 року відбувалось в зв'язку з суттєвою девальвацією національної валюти, що, в свою чергу, відобразилось на збільшенні кредитних залишків в гривневому еквіваленті.

Зниження обороту та обсягів виробництва основних галузей, ведення бойових дій на сході України, а також зниження реальних доходів населення за високої девальвації національної валюти можуть в подальшому призвести до виникнення труднощів з обслуговування позичальниками кредитних зобов'язань (особливо валютних), що, в свою чергу, негативно відобразиться як на ліквідності, так і на капіталізації банківських установ.

Вищезазначені фактори спричинили неспроможність багатьох позичальників вчасно виконувати взяті кредитні зобов'язання, що, в свою чергу, сприяло зростанню обсягу простроченої заборгованості впродовж 2014 року. Так, протягом 2014 року обсяг простроченої заборгованості збільшився на 93,59% (65,68 млрд. грн.) та станом на 01.01.2015 р. складає 135 858 млн. грн., що відповідає 13,5% клієнтського кредитного портфеля.

Обсяг зобов'язань БСУ збільшувався з початку

року завдяки суттєвій девальвації національної валюти та станом на 01.01.2015 р. складає 1 168,83 млрд. грн. При цьому, частка валютних зобов'язань станом на 01.01.2015 р. складає 54,49% сукупних зобов'язань.

Протягом 2014 року як з боку суб'єктів господарювання, так і з боку населення активно вилучались строкові кошти, в той час як залишки коштів на поточних рахунках збільшувались. Причинами вилучення строкового ресурсу з боку суб'єктів господарської діяльності є економічна та політична нестабільність в державі, що зумовила виникнення фінансових труднощів, а також обмеженість доступу до кредитних ресурсів. Таким чином, підприємства змушені були вилучати власні депозити для фінансування поточної діяльності. У випадку ж з фізичними особами – вилучення строкових депозитів відбувалась на фоні зниження реальних доходів населення за одночасного підвищення рівня інфляції, а також зростання недовіри до банківської системи. Загалом, зниження реального обсягу середньої з/п склало 13,6% в грудні 2014 року по відношенню до аналогічного місяця 2013 року, в той самий час інфляція зросла до 24,9% з початку року, що, в свою чергу, збільшує витрати на споживання.

Протягом 2014 року валютний клієнтський портфель (в доларовому еквіваленті) зменшився на більше, ніж на 1/3 (11 440 млн. грн.). Частка коштів, залучених в іноземній валюті, в сукупному клієнтському портфелі є значною та складає 45,57%.

З огляду на ліквідацію окремих банківських установ та збиткову діяльність, обсяг власного капіталу банків протягом 2014 року зменшився на 44,58 млрд. грн. та станом на 01.01.2015 р. складає 148 023 млн. грн.

За підсумками 2014 року фінансовий результат БСУ був від'ємним та становив (-) 52 966 млн. грн. Від'ємний фінансовий результат БСУ за підсумками 2014 року зумовлений в першу чергу погіршенням якості активів банків, що, в свою чергу, зумовлює необхідність подальшого доформування резервів. Так, обсяг сформованих резервів за підсумками 2014 року порівняно з підсумками 2013 року збільшився на 269,25% (75 322 млн. грн.) та станом на 01.01.2015 р. складає 103 297 млн. грн. Враховуючи значну питому вагу валютних кредитів в клієнтському кредитному портфелі та деяке погіршення якості обслуговування позичальниками кредитів (в т.ч., що були надані позичальникам в Донецькій та Луганській областях), цілком ймовірно, що банки

будуть вимушені доформувати резерви, що, в свою чергу, негативно впливатиме як на показники дохідності, так і на рівень капіталізації БСУ.

Серед 158 банків України, які подають фінансову звітність до НБУ, більше половини банків (109 банків або 68,99% від загальної кількості) за підсумками 2014 року мали довгострокові кредитні рейтинги позичальників.

Незважаючи на можливість отримання додаткових конкурентних переваг, велика кількість невеликих банків (IV група за класифікацією НБУ) не використовує кредитний рейтинг як інструмент підтвердження фінансової репутації позичальника, урізноманітнення джерел та інструментів запозичення, зниження вартості їх обслуговування (лише половина банків IV групи має довгострокові кредитні рейтинги). При цьому переважна більшість кредитних рейтингів банків України визначена на рівні uaBBB (1/2 від загальної кількості).

Станом на 25.02.2015 р. НРА «Рюрік» підтримує 10 довгострокових кредитних рейтингів банків, один з яких належать до III групи банків, 9 – до IV групи. Серед цих рейтингів один підтримується на рівні uaBBB+ (ПАТ «АВАНТ-БАНК»), 8 – на рівні uaBBB та 1 – на рівні uaCC.

Підготовлено аналітичним департаментом НРА «Рюрік» на основі офіційних даних Національного банку України (режим доступу: www.bank.gov.ua).

Повна версія аналітичного огляду банківської системи України розміщена у вільному доступі на офіційному сайті Агентства (www.rurik.com.ua).

Відповідальний за випуск:

Директор з розвитку НРА «Рюрік»,
к.е.н., Долінський Леонід Борисович, тел. (044) 383-04-76;

Відповідальний аналітик:

Старший фінансовий аналітик НРА «Рюрік»
Першин Дмитро Олександрович, тел. (044) 489-87-33 / 49 (вн. 705)

ТОВ «РЮРІК»
вул. Артема, 37-41, м. Київ, 04053, Україна
т.: (044) 383-04-76; т./ф.: (044) 489-87-33 / 49
e-mail: info@rurik.com.ua
www.rurik.com.ua